

NEKI PROBLEMI KOMANDOVANJA I ORGANIZOVANJA PROTIVNUKLEARNE ODBRANE

Autor u ovom članku¹ želi da istakne značaj protivnuklearne odbrane (PNO) danas, kada gotovo svi zastupaju gledište da će eventualni rat biti totalan i uz upotrebu nuklearnih sredstava, i da će podjednako pogoditi i front i pozadinu. S gledišta male zemlje (konkretno Švajcarske), koja ne raspolaže nuklearnim oružjem, on je dobro uočio da je u raspoloživoj literaturi i vojnim pravilima mnogo detaljnije obrađena upotreba nuklearnog oružja (na taktičkom i operativnom nivou), nego protivnuklearna odbrana. Po autorovom mišljenju, organizacioni i komandno-tehničkih problema PNO prepušteni su specijalistima, umesto da se njima u prvom redu bave komandanti i operativni delovi komandi. On to slikovito ističe i time što predlaže da se poznata izreka „Rat je isuviše ozbiljna stvar da bi se mogla prepustiti generalima” preinači tako da glasi „Protivnuklearna odbrana je isuviše ozbiljna stvar da bi se mogla prepustiti specijalistima”.

Fizionomija budućeg rata. Pre nego što pređe na konkretnije izlaganje navedenih problema PNO, autor smatra za celishodno da podseti, iako je o tome već dosta pisano i govoreno, na verovatnu fizionomiju eventualnog rata. Tek na osnovu „slike rata”, o kojoj sva gledišta nisu usaglašena, mogu se izložiti određena shvatanja PNO. U članku autor polazi od nekoliko postavki, koje mu služe kao „radna hipoteza”.

a) Eventualni rat biće totalniji od drugog svetskog rata. Ratna dejstva obuhvatiće ubrzo čitavu zemlju ili barem njen najveći deo i u njima će biti potpuno angažovani i trupe i stanovništvo. Celokupno stanje stanovništva uticaće neposredno na jedinice, a njihova delatnost opet neposredno će se odražavati na stanovništvo. Prema tome, nameće se potreba za jasnim regulisanjem nadležnosti u komandovanju.

b) Pre nego što zemlja (autor misli na Švajcarsku — prim. M. Jov.) bude uvučena ili stupi u rat, ona može biti zahvaćena sekundarnim dejstvom već otpočetih ratnih operacija u drugim oblastima. Njime bi bila ugrožena sva živa bića. Pri tome postoji materijalna i psihološka komponenta.

c) Ako zemlja bude uvučena u aktivna ratna dejstva, verovatno je da će to biti koalicioni rat, tj. ratna dejstva neće biti uperena isklju-

¹ Oberst W. Tobler: *Führungs-und Organisationsprobleme der Atomabwehr*, „Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift”, Švajcarska, br. 4/1967. god.

divo protiv Švajcarske. Treba računati na to da će se glavne operacije odvijati na tuđim teritorijama, što znači da neprijatelj neće usmeriti glavne snage na Švajcarsku, ali isto tako da ona neće moći da računa na brzu i masovnu pomoć saveznika. Štaviše, koalicija će nametnuti i izvesne obaveze koje neće biti u skladu sa kratkoročnim interesima Švajcarske, ali će se ipak morati lojalno ispuniti.

d) Po otpočinjanju ratnih dejstava treba razlikovati zone u kojima su mogućni pokreti vojnih jedinica i one u kojima nisu. Neprijatelj će „uobličiti“ ove zone saglasno svom planu operacija, ali one, normalno, neće u svemu biti onakve kako ih je on planirao — naime, treba uzeti u obzir promašaje i greške u proračunu nuklearnih udara. U prohodnim zonama prioritet će imati problemi borbenog dejstva, tj. taktika a u neprohodnim problemi zaštite, spasavanja i evakuacije, tj. tehnika.

e) Neprijatelj će u prohodnim zonama težiti brzom toku operacija, pa će u tom cilju upotrebiti sva pogodna sredstva, uključujući i vertikalni obuhvat taktičkog i operativnog značaja. Svakako se mora računati sa brzim razvojem dejstava i nepreglednošću situacije. To će zahtevati elastičnost i jake rezerve, što znači primat prelazi sa planiranja na rukovođenje. Uspех, po mišljenju autora, ne obezbeđuje „najpotpunija“ zapovest već dobro rukovođenje dejstvima po vremenu i prostoru. Takođe treba imati u vidu i „isprepletenost jedinica“, tj. neće biti linearnih položaja, već borbene zone u kojima će vlastite i neprijateljeve snage biti izmešane. Čak će se i težiti toj „isprepletenosti“, jer će se time znatno, ali ne i potpuno, sravniti mogućnost neprijateljevog nuklearnog dejstva.

Na osnovu ovakve „slike rata“, koja mu služi kao polazna baza, autor prelazi na izlaganje mera PNO koje bi trebalo preduzeti.

PREGLED MERA

Autor naglašava da se ovde neće baviti taktikom, već pitanjima rukovođenja i organizacije, odnosno merama koje bi trebalo preduzeti. On ove mere deli najpre na one koje treba preduzeti pre nuklearnog udara i one pošto je on izvršen, a zatim ih raščlanjava ovako:

Mere pre nuklearnog udara

Mere posle nuklearnog udara

Osnovne mere	Pripreme za organizovanje rada posle udara	Mere koje se preduzimaju automatski	Usmerene mere
--------------	--	-------------------------------------	---------------

a) Osnovne mere

Provera rasporeda (borbenog poretka) jedinice u smislu PNO je stalni zadatak načelnika ABHO. On mora da vodi računa o stanju u pogledu uzbunjivanja i mogućnostima zaklanjanja, kao i o moguć-

nostima neprijatelja. Na osnovu radne procene, on izrađuje potrebne proračune i izveštava komandanta o tome. Autor navodi mišljenja po kojima je ova provera, tj. sistematska kontrola vlastitog rada nepotrebna, jer se još pri donošenju odluke vodilo računa o nuklearnoj opasnosti. Međutim, praksa govori suprotno. Zato pri proveru rasporeda treba prvo prokontrolisati da li je svakoj jedinici dodeljeno dovoljno prostora, jer od toga zavisi obim gubitaka. Zatim prokontrolisati da li je raspored jedinice u dodeljenom prostoru takav da isključuje mogućnost da jednim nuklearnim udarom bude uništeno više ciljeva iste važnosti.

Obezbeđenje je potrebnih zaklona. Autor je mišljenja da iako se nuklearno oružje naziva apsolutnim (što može da važi jedino u odnosu na nultu tačku), postoji mogućnost da se udar preživi. Vrednost skloništa van nulte tačke je velika, odnosno šansa da se preživi udar veća je 2—4 puta za ljudstvo u skloništu od šanse onog van njega. Važno je da sve jedinice imaju dovoljno skloništa i, što je takođe značajno, da koriste raspoloživa skloništa. Međutim, pošto jedinice u skloništim nisu momentalno spremne za borbu, moraju se osigurati. Autor ističe da jedino ovi osiguravajući delovi treba da dočekaju nuklearni udar van skloništa.

Za jedinice u borbenom dodiru sa neprijateljem problem zaklanjanja se ne postavlja, jer neprijatelj tada ne može da upotrebi nuklearno oružje.

Izrada potrebnih skloništa je posao koji zahteva dosta rada, jer treba imati mnogo skloništa. Kao što su do danas postojali termini „položaji i rezervni položaji”, tako ubuduće treba da postoje „skloništa i rezervna skloništa” i to za čitave združene jedinice. Autor smatra da je izrada velikog broja skloništa potrebna da bi postojala mogućnost izbora, a to će doprineti i obmanjivanju neprijatelja. Moraće se pripremati planovi izrade skloništa, na osnovu zamisli i plana borbenih dejstava.

Izrada skloništa predstavljaće veoma obiman zadatak. Jedan od načina koji može olakšati njegovo izvršavanje jeste korišćenje podruma u manjim naseljima i zaseocima. Autor ovo potkrepljuje i podacima izviđanja izvršenih u nekoliko sela centralne Švajcarske. Pri tome su rekonoscirani svi podrumi, proverena mogućnost upotrebe i potrebno vreme za njihovo podešavanje.

Iako su dobijeni podaci malog obima da bi se mogli izvlačiti dalekosežniji zaključci, autor smatra da su mogućnosti adaptiranja ovih podruma znatne.

Stepeni uzbunjivanja i zaklanjanja. U švajcarskoj vojsci postoje dva stepena pripravnosti PNO. Prvi je „nuklearna opomena”, što znači da sledećih nekoliko časova treba računati na nuklearni udar. Drugi stepen je „nuklearna uzbuna”, koji se daje kad neposredno predstoji nuklearni udar. U pravilima je izneto samo šta u tim slučajevima treba da učini svaki pojedinac. Autor u ovome i vidi problem, jer nuklearni udar nije upravljen na pojedinog vojnika, već na čitave jedinice. I same okolnosti biće veoma različite. Postavlja se pitanje da li su ova dva termina za uzbunjivanje dovoljna, jer označavaju samo njegov stepen. Nuklearna opomena i uzbuna ne bi se smele dava-

ti šematski, već prema situaciji. To zahteva dobru mrežu veza, kao i vođenje računa o zabrani radio-saobraćaja. Međutim, glavni problem uzbunjivanja jedinica i promenu njegovog stepena treba, po mišljenju autora, da rešava obaveštajna služba. Ona mora da prikupi podatke komandantu za pravovremeno davanje stepena uzbunjivanja. Teškoće su ogromne, pa pojedini obaveštajni oficiri od toga zaziru. Autor je ovde kategoričan i naglašava da se ovaj problem mora rešiti, a ne naprosto zaobilaziti. On smatra da obaveštajna služba jedne divizije mora biti u stanju da komandantu najavi jedan čas ranije verovatnu upotrebu nuklearnog oružja u zoni divizije od strane neprijatelja. Ako ona to ne može, onda je potpuno zatajila. Međutim, iako bi se moglo očekivati da autor pruži bar najopštije ideje kako obaveštajna služba treba ovo da postigne, on se zadovoljava samo rečenicom „da je za ove svrhe potreban poseban način pribavljanja podataka“.

Provociranje udara u prazno. Imajući u vidu poznate osobine nuklearnog oružja, autor smatra da postoji samo jedan siguran put da jedinica nadživi nuklearni udar — jednostavno ne biti tamo gde neprijatelj veruje da smo. Pri tome i ovde zaključuje da je to velikim delom zadatak obaveštajne i kontraobaveštajne službe jedinice.

Prema tome trebalo bi:

da kratko vreme pre udara ugrožene jedinice pređu na rezervne položaje ili u rezervna skloništa, tako da udar ode u prazno, ili

da se manevrovanjem, u svrhu obmanjivanja, isprovocira neprijatelj da nuklearni udar upravi na neposednuti prostor.

Ovo će biti ostvarljivo samo ako se raspolaže većim brojem osnovnih i rezervnih položaja i skloništa.

Pripreme u komandnoj strukturi. Autor smatra da nuklearne sile imaju sledeću skalu ciljeva (po njihovoj važnosti):

1) neprijateljeva nuklearna oružja na vatrenim položajima i u očekujućim rejonima;

2) komandna mesta viših jedinica;

3) operativne rezerve (oklopne), itd.

Nuklearni udar na vatrene položaje nuklearnih sredstava vrši se odmah čim obaveštajna služba potvrdi njihovo postojanje — tu se ne sme propustiti dragoceno vreme.

U pogledu komandnih mesta stvari stoje drugačije. Na njima se ne vrši udar čim budu otkrivena. Neprijatelj će ih držati „na oku“ i izvršiti udar tek u momentu kada njihovo uništenje može da izazove najveću dezorganizaciju.

Iz ovoga autor izvlači nekoliko zaključaka:

Neprijatelj ne bi smeo da zna gde su važnija KM. To, međutim, nije jednostavna stvar jer se KM većih jedinica teško mogu maskirati, a ne treba potceniti ni mogućnosti elektronskog izviđanja. Najbolje je rejon KM menjati, ali ne po nekom ustaljenom ritmu.

Problem kako da se raspored KM sačuva u tajnosti može se ublažiti smanjenjem samih komandi na najnužniju meru pri čemu treba

imati u vidu da svi delovi komande nisu komandantu neophodni neprekidno, te se mogu razmestiti rastresitije.

Po pravilu, u divizijama i korpusima postoji KM I i KM II — u slučaju uništenja jednog, počinje da funkcioniše drugi KM. Međutim, mogućnosti zamenjivanja su veće. Tako, na primer, za preuzimanje komande dolaze još u obzir i KM potčinjenih brigada, divizijske artiljerije i jedinica u rezervi. Kad se utvrdi koja KM mogu preuzeti komandu u slučaju uništenja KM I i II, onda i vezu treba organizovati kako ne bi došlo do prekida u komandovanju.

b) Pripreme za organizovanje rada posle udara

Ovde autor iznosi prilično interesantan, mada ne i potpuno nepoznat, predlog za obezbeđenje komandovanja i u najtežim mogućim situacijama. Naime, u izvesnim slučajevima, i pored najbolje i najpromišljenije organizacije KM, mogu u toku borbenih dejstava nastati i situacije u kojima će biti neophodna reorganizacija komandovanja, kao i „uključivanje” jedne posebne vanredne komandne instance. Ove vanredne komande bi se unapred pripremale i obučavale, a stupale bi u dejstvo (na licu mesta) u slučaju kada neprijateljevi nuklearni udari izazovu izuzetno teške posledice i potpuno dezorganizuju komandovanje. Ova ideja je ponikla pre nekoliko godina kada su na vežbama za ovakav slučaj počeli da se stvaraju „kontrolni štabovi” u okviru divizije (kasnije nazvani „vanredna komanda”).

Autor smatra da vanredne komande imaju sledeću namenu i zadatke:

a) One „inventarišu”, tj. na licu mesta stiču bolji uvid u stvarnu situaciju. Ni u nuklearnom ratu se sva aktivnost ne odvija po skloništimama, odnosno i ovde važi načelo da „starešina ima onakve podatke kakve je i zaslužio, tj. on će raspolagati onim podacima za koje se sam potrudio”. Autor dalje ističe da će biti izgubljen starešina koji u svojoj „rupi” čeka da mu se raportira o novonastaloj situaciji.

b) Preduzimaju prve mere čim steknu uvid u nastalo stanje (za to treba imati i sredstava, o čemu će biti govora kasnije). Autor pri ovome razlikuje dva (osnovna) slučaja. Prvi, ako je došlo do znatne radioaktivne kontaminacije (ili su upotrebljeni dugotrajni BOt), prve mere biće mere spasavanja. U tom slučaju neprijatelj nema nameru da odmah posedne takvo zemljište, te „taktika” može da se stavi u drugi plan. Drugi slučaj, ako nije došlo do znatnije kontaminacije, treba računati sa skorom pojavom neprijatelja i tada prve preduzete mere treba da budu taktičkog (borbenog) karaktera.

c) Preuzimaju rukovođenje na licu mesta. Autor smatra da ovaj zadatak ne treba da bude vremenski ograničen, već da traje sve dok pretpostavljena komanda ne preduzme reorganizaciju komandovanja.

U članku se dalje iznosi da o ovim zadacima može biti različitih mišljenja, kao i o detaljima onoga što se može dogoditi. Međutim, svakako da ono što će se desiti neće biti ni jednostavno, ni dobro, ni na osnovu „pravila”. Zato vanredna komanda mora biti dorasla za sve eventualne situacije. Prema autorovom mišljenju, ona treba da bude sledećeg sastava: komandant, oficir i vojnici ABHO, inženjerski delovi sa sredstvima za raščišćavanje, sanitetsko osoblje, delovi za vezu, vojnosaoobraćajna policija, grupa za obezbeđenje, potrebna transportna sredstva (delom mehanizovana, delom helikopteri).

Kao što se iz predloženog sastava vidi, „vanredna komanda”, u stvari, nije komanda već jedinica posebnog sastava za vanredne slučajeve, tj. za angažovanje u slučaju masovnih nuklearnih udara.

Za razliku od dosadašnje prakse na vežbama, kada se vanredna komanda formirala od ljudstva sa KM I i II, pretežno sastojala od oficira, autor predlaže da ona bude stalne formacije. U okviru korpusa trebalo bi da postoji vanredna komanda jačine bataljona a u svakoj divizioniji jačine čete. Za komandante bi se određivaliiskusni trupni komandanti sa ispunjenim komandnim stažom (komandanti pukova). Naravno, postavlja se pitanje odakle uzeti ljudstvo za nju. Autor smatra da bi u korpusu u tu svrhu mogao da se iskoristi bataljon saobraćajne policije koji do početka borbenih dejstava ima veoma obimne poslove. On i u toku borbe ima izvesne manje zadatke koji se već donekle poklapaju, a i dopunjavaju, sa izloženim zadacima vanredne komande. U njegovom preformiranju u vanrednu komandu autor i vidi pravu budućnost za ove jedinice — da budu dragoceno sredstvo za rukovođenje i u nuklearnim fazama borbe. Druga mogućnost je da se vanredne komande formiraju od jedinica PAZ-a (u Švajcarskom korpusu postoji 19 četa PAZ-a) koje već imaju izvesne slične zadatke.

Raspolaganje rezervama. Kao drugu pripremnu meru autor smatra držanje dovoljno rezervi kako bi se i posle nuklearnog udara imala sloboda dejstva i mogućnost celishodne akcije. Pri tome napominje da, pored uobičajene rezerve, treba imati i vatrenu rezervu, neku vrstu „nemog” divizionija — koji ne bi smeo da otvara vatru sve dok ne dođe do „križe”, kako bi tada mogao što uspešnije da dejstvuje. Naravno da to protivureči načelu da na neprijatelja treba od početka otvoriti što jaču vatru; no, ovde se mora imati u vidu — napominje autor — da jedinice švajcarske vojske i inače nemaju dovoljno sredstava za vatrenu podršku. Zato će to za komandanta uvek biti jedna od težih odluka koja može da ima dalekosežnih posledica.

Isto tako potrebno je imati izvesnu rezervu u komandnom kadru, tehničkim i transportnim jedinicama, sanitetskim i snabdevačkim sredstvima. Prirodno je da postojanje vanredne komande ublažuje i ograničava problem obrazovanja navedenih rezervi.

Direktivno rukovođenje i prenošenje nadležnosti. U ovom delu autor načinja interesantnu materiju — kako u osnovi rukovoditi jedinicama. On je mišljenja da proučavanje anglo-američkog i centralnoevropskog načina komandovanja (rukovođenja) pokazuje jednu frapantnu razliku. Preko Okeana preovlađuje „plani-

rana operacija", sa tačno propisanim načinom izvršenja zadatka (uticaj industrijskog planiranja). U centralnoj Evropi dominira „davanje zadatka“, pri čemu se potčinjenima ostavlja više slobode i prostora pri njegovom izvršenju. Prvi način rukovođenja može biti brzo prevaziđen razvojem situacije, a drugi ostaje duže u važnosti. Imajući u vidu „sliku rata“, izloženu na početku članka, autor smatra da je drugi način rukovođenja, svakako, bolji.

Pošto se mora računati sa povremenom nemogućnošću predavanja naređenja i održavanja veze, potrebno je da se, u okviru plana borbe, na potčinjene prenesu izvesne nadležnosti — na primer, upotreba rezervi, ostvarenje nekog plana vatre, povlačenje bataljona na drugi položaj i sl. Isto tako i komandantima vanrednih komandi treba propisati nadležnost.

Za prenošenje nadležnosti formalno je dovoljna i tač. 2 zapovesti u kojoj se izlaže zamisao dejstva. Ipak, autor smatra da na nivou kompasa i divizije treba izdati i „Uputstvo (direktivnu) za izvođenje borbenih dejstava“.

Pregled mera. Ovde autor izlaže misao da bi, slično kao i za mobilizaciju, trebalo napraviti „pregled poslova“ (mera) koje treba obaviti u slučaju kritičnih situacija (misli se na situaciju posle neprijateljskog nuklearnog udara). U ovom „pregledu mera“ trebalo bi obuhvatiti čitav problem osmatranja i javljanja, uzbunjivanja i detekcije na svim nivoima.

Formiranje specijalnih grupa. U okviru priprema za slučaj krajnje kritičan (posle nuklearnog udara), autor predviđa i formiranje specijalnih grupa (timova) u jedinicama koje nisu potpuno angažovane u borbi. On navodi da će ovo izlaganje zasnovati na rešenjima koja su prihvaćena u američkoj vojsci.

Obično se formira više specijalnih grupa.

1. Po jedno „teško pomoćno odeljenje“, sa zadatkom pružanja prve pomoći, organizuju inženjerski i pozadinski bataljon, i to po pravilu, van okvira svoje jedinice.

Sastav: 1 oficir i najmanje 12 vojnika, čiji je deo obučen u sanitetskim poslovima; buldozer, razne druge mašine, plamenosekači; motorna vozila; sanitetski materijal.

2. Po jedno „lako odeljenje za pružanje pomoći“ obrazuju sve taktičke jedinice radi pružanja prve pomoći i to, po pravilu, unutar svoje jedinice.

Sastav: 1 podoficir, 6 vojnika (čiji je deo obučen u sanitetskim poslovima), motorna vozila, šančani alat i sanitetski materijal.

3. Po jedno „odeljenje radne snage“ obrazuju puk za snabdevanje i administrativna četa, radi pružanja pomoći u nestručnoj radnoj snazi, na primer, „teškom odeljenju“.

Sastav: 1 oficir i 20 vojnika, motorna vozila, šančani alat i sanitetski materijal.

4. Po jedno „dekontaminaciono odeljenje” obrazuje se u svakoj taktičkoj jedinici radi prvih mera dekontaminacije i spasavanja unutar svoje jedinice.

U opremu ovog odeljenja spadaju maske i zaštitna odela, materijal za dekontaminaciju, pribor za detekciju, instrumenti za merenje zračenja, šančani alat i sanitetski materijal.

5. Tri „sanitetska odeljenja” formira sanitetski bataljon — vreme gotovosti 30 minuta. Napomena: pružanje dopunske sanitetske pomoći ranije navedenim „odeljenjima”.

Sastav: 1 sanitetski oficir, 4 bolničara, 4 pomoćnika bolničara, 4 nosača sa nosilima, 1 motorno vozilo sa radio-stanicom za vezu sa sanitetskim radio-centrom, 5 ambulantnih vozila sa vozačima i bolničarima, sanitetski i dekontaminacioni materijal.

c) Mere koje se preduzimaju automatski posle nuklearnog udara

Ove mere su taktičkog i tehničkog karaktera, a njihov broj ne sme biti veliki.

Taktičke mere obuhvataju:

Izvršavanje plana vatre u celini, odnosno dela koji se odnosi na zahvaćeni rejon; autor smatra da vatra predstavlja „najbržu” rezervu, pogodnu da zatvori brešu stvorenu nuklearnim udarom; otvaranje vatre može se i usloviti, na primer, da otpočne 30 minuta posle nuklearne eksplozije i da traje dok se ponovo ne uspostavi veza sa centrom za upravljanje vatrom;

prenos vatre artiljerijskih jedinica koja je bila predviđena na rezone nezahvaćene udarom;

pominje rezerve, eventualno posedanje pregradnih položaja, povlačenje jedinica na druge položaje;

angažovanje avijacije radi zatvaranja breša ili zadržavanja neprijatelja.

Tehničke mere se preduzimaju radi uspostavljanja veze, sanitetskog obezbeđenja i snabdevanja. Ovo će doprineti sređivanju situacije i suprotstavljanju pojavama panike. Treba što pre steći uvid u situaciju da bi preživle komandne instance mogle aktivno da deluju.

d) Usmerene mere posle nuklearnog udara

Autor najpre naglašava da automatski preduzete mere treba što pre da budu zamenjene svesno preduzetim merama. Prvo su potrebne odluke, a zatim odgovarajuća naređenja.

U prvom redu treba nastaviti sa sticanjem uvida u situaciju u celini i koordinirati program detekcije. Za ovo je odgovoran ABH-officir. Takođe treba održavati tesnu vezu sa obaveštajnom službom. U skladu sa zamisli dejstva, potrebno je isto tako preduzeti niz mera

taktičke prirode, što će zavistiti od postojanja slobodnih rezervi. Autor upozorava na potrebu poklanjanja posebne pažnje planu rušenja. On ističe da tu mogu da nastanu velike promene: u ovlašćenjima za rušenje, u izdavanju naređenja za rušenje svih objekata na određenom prostoru, u ukidanju ranijih zabrana za rušenje i sl.

Neke mere imaju snabdevačko-tehnički karakter. Nameću se promene i u organizaciji saniteta. Potrebne su odluke o evakuaciji ozračenih reiona, dok snabdevanje treba ponovo organizovati, kao i odrediti nove puteve dotura. Naročita pažnja mora se pokloniti dopunskim potrebama zbog kontaminacije. Policiji treba dati nove zadatke i obezbediti najstrožu kontrolu saobraćaja kako bi se sprečilo nedisciplinovano napuštanje dotadašnjih reiona i pojava panike.

Autor završava članak mišljenjem da zemlja (Švajcarska — prim. M. Jov.) treba da orijentiše svoje pripreme za nuklearni i totalni rat, kao i da se one moraju kretati u granicama realnog i mogućnog.

M. JOV.

NAPADNA I ODBRAMBENA DEJSTVA OKLOPNIH ZDRUŽENIH JEDINICA

— NEKA ITALIJANSKA RAZMATRANJA* —

Autor članka koji obrađuje napad oklopnih združenih jedinica u uslovima široke primene nuklearnih sredstava¹ najpre ističe da ovo pitanje do danas nije bilo dovoljno tretirano u vojnoj publicistici i da svoja razmatranja zasniva na osnovnim postavkama savremene vojne doktrine: nuklearnoj vatri, prostoru i prirodnim uslovima, od kojih uglavnom i zavisi pojačana upotreba oklopnih združenih jedinica u prvom borbenom ešelonu. Autor drugog članka² razmatra mesto i ulogu oklopne divizije u manevru za zaustavljanje uz primenu postupaka pokretne odbrane, kao i rad komandanata divizije na organizovanju odbrane, navodeći da upotreba oklopne divizije baš u prvoj odbrambenoj liniji predstavlja novinu, pošto je ona po svojim karakteristikama, velikoj pokretljivosti i sposobnosti za manevar, u stanju da ostvari potrebnu dubinu odbrane, njenu elastičnost i osposobi je za izvođenje protivdejtava — što sve predstavlja osnove savremenog shvatanja odbrane.

U napomenama Uredništva italijanskog časopisa naglašava se da napisi predstavljaju koristan prilog analizi osnovnih vidova savremenih borbenih dejstava — napada i odbrane, te se objavljuju kao „slobodno iznošenje mišljenja autora”.

NAPADNA DEJSTVA

U aktivnim nuklearnim uslovima i protiv branioca koji je organizovao snažnu odbranu na dva ili više pojaseva po dubini napad se, po mišljenju autora, mora izvoditi združenim oklopnim jedinicama. U tak-

---

* U časopisu „Vojno delo” br. 2/1967. objavljen je članak (rađen na osnovu tri izvorna članka iz italijanskog vojnog časopisa „Rivista militare” za 1966. god.) o novinama u upotrebi oklopne i pešadijske divizije italijanske armije. Ovaj prikaz je rađen na osnovu dva članka iz istog časopisa za ovu godinu (br. 3 i 5/1967) i predstavlja dalju analizu doktrinarnih postavki o upotrebi oklopnih združenih jedinica; on ujedno obuhvata neka nova razmatranja i mišljenja koje je praksa u međuvremenu pokazala.

¹ Ten. Colonelo Mario Zini: Le grandi unità corazzate nella battaglia offensiva in ambiente nucleare di larga disponibilità, „Rivista militare” Italija, maj 1967.

² Generale Michele Chillemi: La divisione corazzata in la schiera nella manovra di arresto condotta con il procedimento della difesa mobile: attività concettuale e organizzativa del comandante della divisione, „Rivista militare”, mart 1967.

voj situaciji može izgledati necelishodno da se napad izvodi oklopnim združenim jedinicama u okviru jedinica prvog ešelona. Međutim, smatra se da su upravo oklopne združene jedinice, od svih konvencionalnih kopnenih sastava, najpodesnije sredstvo za izvođenje napada koji se oslanja na snažnu podršku nuklearne vatre.

Cilj svake odbrane je da zaustavi napadača na prvom odbrambenom pojasu, razbije ga i ne dozvoli mu dalje prodiranje u dubinu. Da ne bi došao u situaciju da izgubi glavniinu svojih snaga, branilac se neće statički braniti već će manevrovati po dubini kako bi obezbedio postepeno povlačenje glavnine i iscrpljivanje napadača koji prodire kroz dubinu odbrane. Takve postupke branioca treba očekivati i na sledećim pojasevima odbrane, kao i to da će preduzimati protivdejstva snagama drugog ešelona u slučajevima kada napadačeve oklopne jedinice neočekivano zastanu; takvi protivnapadi mogu biti preuranjeni, što može imati krupnih posledica po branioca. Isto tako, postoji mogućnost da branilac — kada su napadačeve oklopne snage ostvarile neočekivani prodor u dubinu njegove odbrane — bude prisiljen da preduzme protivnapad, čime će poremetiti svoj planirani manevar postepenog povlačenja. Prema tome, napad oklopnih združenih jedinica (po svojoj vatrenoj snazi i brzini pokreta) predstavlja snažnu „pesnicu” koja može ne samo da iznenadi branioca, već i da ga za kratko vreme prisili na povlačenje, onemogućavajući mu preduzimanje svih planiranih protivmera.

Jedan od osnovnih uslova za uspešan napad jeste slamanje protivničke odbrane i što brži i dublji prodor u prvi odbrambeni pojas — kako bi se obezbedio dovoljan manevarski prostor za dalje uspešno izvođenje napada. Po mišljenju autora, slamanje odbrane mora se ostvariti uz pomoć bar jedne nuklearne breše na pravcu napada glavnih snaga. Breša se može ostvariti neposredno pre početka napada ili u toku njegovog izvođenja. Ovaj drugi postupak nudi bolje uslove za uspeh i treba ga primeniti kada napadač dobro poznaje raspored branioca i teži da ga iznenadi. To će prisiliti branioca da svoje rezerve pomeri van zahvata breše, što će olakšati prodor napadačevih oklopnih jedinica kroz nju. Posebno će branilac biti iznenađen kada napadač izvrši nuklearni udar i na pomoćnom pravcu.

Za blagovremeno korišćenje efekata nuklearnih udara i nastale breše u braničevom borbenom poretku, kao i za razvijanje napada na pravcu glavnog udara, najpodesnije sredstvo su združene oklopne jedinice upotrebljene u prvom borbenom ešelonu, bez obzira na oblik manevra i postupke koje branilac primenjuje.

Združene oklopne jedinice su u stanju da u toku jedne celovite borbene radnje izvrše zadatak do kraja. Postojeća pravila predviđaju da „oklopne ili mehanizovane združene jedinice raspolažu jednakim brojem sredstava sposobnih da obezbede snagu udara i intenzitet napada pri-likom korišćenja efekata nuklearnih udara”. Međutim, autor napominje da to nije baš susvim tako; naime, da bi, mehanizovana združena jedinica mogla da se upotrebi za dejstva opkoljavanja i čišćenja, tj. da bi bila u stanju da izvršava zadatke oklopne združene jedinice, ona mora biti ojačana odgovarajućim oklopnim sredstvima.

Razlika u sastavu mehanizovane i oklopne divizije nije velika. Oklopna divizija ima u svom sastavu pet, a mehanizovana četiri tenkovska bataljona, što znači da ima samo za 1/5 tenkova manje od oklopne divizije. Ta razlika je neosetna i o njoj ne bi trebalo voditi računa kada mehanizovana divizija izvodi napad u normalnim uslovima — na odbranu organizovanu na brzinu. Međutim, ako izvodi napad na solidno organizovanu odbranu i u slučaju kada branilac raspolaže nuklearnim sredstvima, mehanizovana divizija se, pogotovu za takve zadatke (dejstva opkoljavanja i čišćenja u dubini braniočevog rasporeda), obavezno ojačava oklopnim sredstvima. Ako se napad odvija na zemljištu skučenom i ograničenom u pogledu prohodnosti, sa jednom ili više napadnih grupa obrazovanih od združenih mehanizovanih jedinica koje za tu svrhu nisu ojačane, a oklopna divizija se zadržava u drugom ešelonu za upotrebu protiv braniočevih protivudara, mehanizovana divizija ne samo što neće izvršiti zadatak, već će na važnim pravcima biti ugrožena braniočevim nuklearnim udarima, što može dovesti do neuspeha napada.

Združeni pešadijski sastavi upotrebljavaju se samo u izuzetnim prilikama kao snaga za glavni udar na prvi odbrambeni pojas, odnosno kada se ne raspolaže u dovoljnoj meri nuklearnim sredstvima i združenim oklopnim jedinicama, tj. kada oklopne jedinice nisu u stanju da iskoriste efekat sopstvenog nuklearnog udara. Čak i u povoljnim uslovima — prohodnosti zemljišta, mogućnosti brze koncentracije za napad, postizanja potrebne rastresitosti, postojanja breša i sl. — združeni pešadijski sastavi, ukoliko nisu dovoljno mehanizovani, neće biti u stanju da za kratko vreme postignu uspeh i odole protivdejstvima branioca. Zato, ako se i upotrebe, obavezno treba da prethodno oforme jednu oklopnu grupu i upotrebe je u prvom ili drugom ešelonu, zavisno od konkretne situacije na bojištu.

Ako oklopne jedinice suviše razvuku svoje tenkove ili ih neravnomerno rasporede u borbenom poretku između prvog oklopnog ešelona i sledećeg kojeg obrazuje mehanizovana pešadija, neće se postići odgovarajući uspeh kao kada ona predstavlja glavnu snagu napada. Do slične situacije će doći i kada se grupisanje tenkova vrši za potrebe drugog napadnog ešelona, jer će oni uvek zakasnuti da stupe u dejstvo i zadrže protivnapad branioca na prvi motorizovani ešelon. Autor ističe da je teško ostvariti potrebe koje zahteva proboj i širenje uspeha kroz dubinu odbrane. Međutim, danas se sve više nameće činjenica da je u uslovima široke primene nuklearnih sredstava, i na odgovarajućem manevarskom zemljištu, preko potrebno da upravo oklopne združene jedinice, tim pre što danas pešadijska divizija u odbrani predstavlja snažnu jedinicu, sačinjavaju prvi napadni ešelon.

Širenjem uspeha po dubini odbrane treba nastojati da se zatvore svi pravci kojima će se braniočeve snage izvlačiti (kako delovi koje još nije aktivirao, tako i oni koji su rešeni da se probiju iz okruženja). On će svakako i dalje pružati otpor, menevrujući u povlačenju između prvog i drugog odbrambenog pojasa. Ako napadačeva dejstva u takvoj situaciji zavise od tempa kojim se branilac povlači, napadač će — bar u taktičkim okvirima — izgubiti inicijativu. U tom slučaju, čak i kada krajnji ishod napada nije u pitanju, nestaje i mogućnost uništenja protivnika

snagama predviđenim za konkretan borbeni zadatak, pa se tada to pitanje mora rešavati u domenu viših, strategijskih okvira, i bitke u celini.

Autor dalje naglašava da je pitanje prodora u dubinu odbrane vrlo interesantno. Ono se, načelno, uvek ostvaruje usklađenim dejstvima oklopnih združenih jedinica i vazdušnodesantnih ili pomorskodesantnih snaga. Međutim, u uslovima široke primene nuklearnih sredstava neće uvek biti moguće da proboju oklopnih združenih jedinica u dubini odbrane prethode dejstva ovih desantnih snaga, pošto je i branilac u stanju da svojim nuklearnim sredstvima interveniše po rejonima desanata (jer ih lako može otkriti). Rešenje ovog problema jeste da se glavni udar izvrši oklopnim združenim jedinicama. Ako se početna faza napada uspešno odvija, najverovatnije je da će i prodor u dubinu odbrane biti ostvaren, pogotovu ako se odmah posle sudara sa braniočevim rezervama produži smelo sa napadom; u tom slučaju bi se i braniočev manevar od samog početka ispoljio kao pogrešan i neceľishodan.

Ne treba preći preko činjenice da napadaču nije lako da izabere najpodesniji trenutak za nastavljanje sa napadom i prodiranje kroz dubinu odbrane. Najvažnije je otkriti momenat kada branilac namerava da preduzme protivnapad i kojim snagama, kao i momenat kada napadač treba da otpočne sa opkoljavanjem braniočevih manjih ili većih delova, odnosno rasecanjem i izolovanjem pojedinih elemenata odbrane. Da bi se ovi najvažniji i istovremeno najkritičniji zadaci mogli ostvariti, treba izbegavati smenu jedinica koje su odbile braniočeve protivnapade, već ih, naprotiv, što pre i dublje ubacivati u njegov raspored. Formaciju i borbeni poredak oklopnih združenih jedinica treba načelno rešavati pre početka napada, zavisno od zadatka, a u toku dejstava ih po potrebi ojačavati korpusnim ili armijskim delovima. Važnost formiranja odgovarajućih oklopnih sastava ne ogleda se samo u snazi i broju oklopnih sredstava, već u njihovom racionalnom rasporedu, s obzirom na to što sadašnja oklopna združena jedinica — na primer oklopna divizija — može sasvim uspešno da zameni jednu ili više pešadijskih brigada prvog ešelona. Moguće su i druge varijante — da oklopna ili mehanizovana divizija u drugom ili trećem ešelonu sasvim uspešno zameni pešadijske jedinice.

U zaključku autor ističe kao najvažnije:

a) Oklopne združene jedinice predstavljaju nezamenljivo sredstvo za izvođenje svih faza napada uz najširu primenu nuklearnih udara. Kada se ne raspolaze dovoljnim oklopnim i mehanizovanim snagama (pogotovu kada se u početnoj fazi napada nisu dovoljno sagledale braniočeve snage ili on nije otkrio svoj raspored), celishodnije je ograničiti broj jedinica na glavnom pravcu napada, a u međuvremenu ostvariti snažnu koncentraciju nuklearnih udara za račun postojećih združenih oklopnih snaga (koje bi tada preuzele ulogu glavnih snaga); tako bi se postigla najveća brzina napada uz mogućnost istovremenog brzog prodora i razvijanja uspeha.

b) U fazi stvaranja zamisli i organizovanja napada, potrebno je predvideti, na dva operativna pravca ili na više njih, upotrebu oklopnih i mehanizovanih sastava koji su u stanju da po izvršenju napada nastave

sa prodiranjem kroz protivničku odbranu sve do izvršenja armijskog zadatka. Takav jedan sastav obično je jačine tenkovskog korpusa koji ima jednu oklopnu diviziju u prvom ešelonu (za napad i susret sa braniočevim rezervama drugog ešelona i prodor u dubinu odbrane) i rezervu od dve mehanizovane brigade (za podršku dejstava u dubini, što brže opkoljavanje i uništavanje braniočevih delova u dubini), kao i izvestan broj tenkovskih bataljona, diviziona samohodne artiljerije, izviđačkih četa i mehanizovanih inženjerskih (pionirskih) četa za podršku, koje bi se mogle uključiti u raspored oklopnih brigada prvog ešelona za održavanje njihove operativne sposobnosti. Treba težiti da se napad brzo odvija i da se izbegavaju zastanci i gomilanja u kritičnim zonama koje su prostorno ograničene za manevar. Ove, borbeno spremne, jedinice moraju biti opremljene tako da dejstvuju samostalno u svim fazama napada; računa se da ta njihova samostalnost, gledano vremenski, treba da traje bar 15 časova.

c) U toku pripreme i izvođenja napada, branioca treba — uz pomoć ograničene nuklearne i snažne konvencionalne vatre, kao i uz široku podršku taktičke avijacije — omesti da blagovremeno posedne položaje glavnim snagama. Da bi se kod njega stvorila neizvesnost u pogledu stvarnog pravca napadačevog glavnog udara, potrebno je vršiti kratke nuklearne udare na svim napadnim pravcima i po braniočevim rezervama, zatim snažnu, mada ne i dugu, artiljerijsku pripremu i jednovremen napad snagama na pomoćnom pravcu (uz podršku konvencionalnih vatrenih sredstava); na taj način će se pred frontom napada glavnih snaga ostvariti nuklearna breša za što brži prodor oklopnih jedinica u dubinu odbrane. Ukoliko bi i branilac izvršio nuklearni udar, treba ga izbeći korišćenjem skloništa, a zatim što pre uspostaviti operativnu sposobnost jedinica prvog ešelona i rezerve. Starešine i komande mogu tada blagovremeno preduzimati odgovarajuće protivmere i uspešno rešavati sve nastale situacije kako bi se ubrzalo dalje nastupanje oklopnih jedinica.

ODBRAMBENA DEJSTVA

U pogledu organizacije, oklopna divizija je danas „još snažnija i pokretljivija jedinica, sposobna da na najraznovrsnijem zemljištu izvodi snažna, brza i rešavajuća dejstva u bilo kojim operativnim uslovima” (citat iz Pravila br. 720³). Polazeći od toga da u svom sastavu ima dve oklopne, jednu mehanizovanu i jednu artiljerijsku brigadu, samostalnu pozadinsku službu sa specifičnim organima i sredstvima, ona je u stanju da samostalno izviđa operativnu situaciju, da izbegava iznenađenja, da manevruje i brzo se razvija na širokom prostoru. Navedene osobine joj omogućavaju da obrazuje, zavisno od potrebe, veći broj borbenih sastava (grupa) i uspešno izvršava postavljene zadatke. Shvatanja na osnovu kojih se u savremenim borbenim uslovima daje prvenstvo združenim oklopnim i mehanizovanim jedinicama vode svoje poreklo, odnosno našla su svoj izraz i potvrdu, ističe autor, koliko u dostignućima nuklearnih

³ Pravilo br. 720 za upotrebu italijanske oklopne divizije. — Prim. A. R.

vatrenih sredstava — koja su iz osnova izmenila koncepciju organizovanja odbrane, toliko i u već istaknutim karakteristikama oklopnih jedinica — njihovoj pokretljivosti i snažnoj vatrenoj moći.

Oklopna divizija je u stanju da na najbolji način iskoristi sve faktore odbrane, posebno zemljište, prepreke i prostor. Dobrim izborom i veštim podešavanjem (uz potrebne radove), ona može vrlo umešno da koristi zemljište kako za raspored svojih snaga u odbrani, tako i za prisiljavanje napadača da svoja dejstva kanališe pravcima koji najbolje odgovaraju braniocu. Treba imati na umu da će napadač, rukovodeći se prirodnim zemljišnim uslovima, na tim pravcima koncentrisati svoje snage (uz preduzimanje izvesnog rizika) a ponekad će i odustati od planiranih dejstava. Prepreke povezuju sistem odbrane u taktičkom pogledu, prisiljavaju napadača da ih zaobilazi i tako potpadne pod braniočevu koncentričnu vatru i udar delova određenih za izvođenje protivnapada. Prostor po frontu i dubini je vrlo važan za preduzimanje različitih manevara kroz dubinu odbrambene zone, kao i za dovođenje napadačevih snaga u rejone gde mogu biti najbrže i najlakše uništene.

Osnovnu koncepciju pokretne odbrane sačinjavaju dva elementa: pokretljivost i sposobnost manevrovanja; oni dominiraju od početka, tj. od uspostavljanja vatre dodira sa napadačem, pa kroz celokupan tok izvođenja odbrane. Oklopna divizija je u stanju da na najbolji način iskoristi navedene elemente; posebno kada se radi o manevru za zaustavljanje uz primenu postupaka pokretne odbrane, njeno mesto je na prvom odbrambenom pojasu.

Rad komandanta divizije na donošenje odluke zasniva se na podacima dobijenim od pretpostavljene komande, koje on detaljno razrađuje na samom zemljištu i dopunjuje novim podacima. On sa najvećom pažnjom ceni pravce koje će napadač najverovatnije koristiti, nastojeći da na zemljištu što je moguće preciznije odredi „zону uništenja napadača”, odnosno pravce kojima će ga kanalisati, tj. da odredi gde će ga i kako uništiti. Tek posle određivanja ovih elemenata moguće je precizirati granice „odbrambene zone divizije”. Ta zona mora da omogućava u najširem smislu: brzu koncentraciju snaga, posebno borbenih grupa određenih za protivdejstva; iskorišćavanje prednosti prirodnih prepreka (uz potrebne fortifikacijske radove) za izvršenje manevra; efikasnu upotrebu nuklearne i konvencionalne vatre. Posebnu brigu komandanta čini određivanje linije prepreka, naročito prve linije (koja označava prednju granicu odbrambene zone), s obzirom na to što je ovo od najvećeg značaja za snage isturenog ešelona i one koje dejstvuju u zoni sigurnosti (pretpolju). Sledeći važan zadatak je uspostavljanje veze i sadejstva između pojedinih manjih sastava radi usaglašavanja dejstava; pri tome se istovremeno određuju i susedne jedinice na koje se oni mogu osloniti i u čiji sastav mogu ući kada se za to ukaže potreba.

Pošto je proanalizirao posebno svaki element potreban kod stvaranja zamisli za odbranu, komandant divizije donosi odluku. Ona se zasniva na tri osnovna elementa: postavljanju manevarske odbrane divizije u celini, organizaciji i usmerenosti odbrane i upotrebi rezervi. Autor posebno ističe da pokretna odbrana, zbog specifičnih karakteristika i mnogobrojnih protivmera napadača, naročito u aktivnim nuklearnim

uslovima, ne sme biti kruta, tim pre što to diktira i postojeća organizaciona struktura oklopne divizije koja u svom sastavu ima kompletne jedinice — brigade. Oslanjanje na inicijativu potčinjenih komandanata je vrlo korisno, a u mnogim slučajevima i potrebno. Inicijative koje ne narušavaju jedinstveno izvođenje plana odbrane doprinose da se najbolje iskoriste napadačeve eventualne greške i povoljne situacije. Inicijative potčinjenih izražene u protivakcijama sprečavaju napadača da, u određenim situacijama, postupcima koje branilac nije očekivao, ostvari makar i delimičan uspeh.

Organizacija odbrane oživotvoruje zamisao i odluku komandanta. Posebno je važno da se odbrana organizuje na osnovu prethodno utvrđenih elemenata koji se odnose na raspored divizije, upotrebu vatre, korišćenje inženjerije, organizaciju i rad službi, organizaciju sistema veza i komandovanja. Sva ova pitanja, naglašava autor, moraju biti zasnovana na principu taktičke ravnoteže. Ovaj pojam je u pomenutom Pravilu br. 720 ovako definisan: „Taktička ravnoteža se odnosi na izbor takvog borbenog poretka koji mora omogućavati protivdejstva u odnosu na bilo koji manevar protivnika”. S obzirom na to što postizanje taktičke ravnoteže ima posebnu važnost u odbrani, autor smatra da se ona ne može ostvariti istim (jedinstvenim) rasporedom snaga po frontu i dubini u toku čitavog trajanja odbrambenih dejstava. Ravnoteža mora biti ostvarena i u okviru mešovitih sastava koji se po potrebi formiraju u diviziji. Drugim rečima, ravnotežu treba postići takvim rasporedom branioaca koji na najbolji način doprinosi odbijanju napada. Pokretljivost (gipkost) oklopnih jedinica omogućuje da na pojedinim delovima rasporeda one mogu ostvariti tu ravnotežu u što kraćem vremenu. Zato je od prvenstvenog značaja ojačanje pojedinih manjih sastava.

Kao sledeće pitanje autor razmatra raspored snaga, odnosno oblik rasporeda kako bi se na što bolji način postigao odnos snaga po frontu i dubini, koji u svakom momentu treba da odgovara zahtevima izvođenja uspešne odbrane. Rasporedom divizijskih snaga mora se predvideti stvaranje ešelona za osiguranje (prednjeg odreda), postavljanje jedne, dve ili tri brigade u prvom ešelonu i obrazovanje rezerve.

Ešelon za osiguranje (prednji odred) formira izviđačka jedinica divizije, a on se ojačava izviđačkim delovima iz brigada, protivoklopnim sredstvima, artiljerijom (ponekad i oruđima teške poljske artiljerije), delovima inženjerije i jedinica veze, eventualno i manjim okolpnim snagama i grupama bersaljera (mehanizovane pešadije). Potrebno je predvideti da u sastav ovog ešelona uđu i delovi iz ešelona za uspostavljanje dodira i usporavanje koji se, po završetku dejstava ispred pretpolja (tj. u zoni usporavanja), mogu uključiti u ešelon za osiguranje. Za angažovanje snaga iz ešelona za uspostavljanje dodira i usporavanje potrebno je odobrenje komandanta armije. Međutim, ako komandant divizije čeka da ovim snagama odredi zadatke i ako ih odmah ne uključi u borbu, neće postići ono što želi. Treba voditi računa da se uključivanjem ovih snaga u ešelon za osiguranje ne oslabi rezerva koja uvek predstavlja osetljivo pitanje, tim pre što se sve promene do kojih može doći u toku izvođenja odbrane ne mogu unapred predvideti, pa je ove delove nerentabilno kasnije ponovo izvlačiti i upotrebiti kao rezervu.

Ešelonom za osiguranje rukovodi komandant izviđačkih jedinica koji je neposredno potčinjen komandantu divizije. Ovaj sastav se, po naređenju komandanta izviđačkih jedinica ili njegovog pomoćnika, može podeliti na dva dela koji će u tom slučaju neposredno biti potčinjeni komandantima brigada prvog ešelona. Prvo rešenje je najčešće, jer je komandant divizije ne samo najpozvaniji da rukovodi dejstvima ovog ešelona, već se kod njega stiču svi podaci o situaciji na bojištu i on može najkorisnije da upotrebi ove jedinice. Drugo rešenje može se uspešno primeniti kada je zemljište precizno podeljeno na odgovarajuće brigadne zone, kada je zona odbrane dosta široka, a pogotovu kada je raspored odbrane takav da se u prvom ešelonu nalaze dve brigade.

Snage na položaju otpora (odbrambenom pojasu) mogu biti raspoređene tako da se dve brigade nalaze u prvom ešelonu a jedna u rezervi, ili obratno — jedna brigada u prvom ešelonu, a dve u rezervi. Autor naglašava da postoje i druga rešenja, ali se on zadržava na ova dva slučaja pošto su ona najčešća. S obzirom na to što rezervu uvek obrazuje oklopna brigada, mehanizovana brigada biće uvek u prvom ešelonu sama ili združena sa drugom oklopnom brigadom. Najčešći raspored snaga u odbrani je — dve brigade (jedna oklopna i jedna mehanizovana) u prvom ešelonu, a jedna oklopna brigada u rezervi. Međutim, biće slučajeva kada će u prvom ešelonu biti samo mehanizovana brigada. I pored toga što ona u svom sastavu ima tri bataljona bersaljera (mehanizovane pešadije) i jedan bataljon tenkova, postoje mišljenja da će ovakav raspored biti necelishodan u odnosu na širinu odbrambene zone divizije. U povoljnim uslovima ona može podržati snage ešelona za osiguranje u toku njegovih dejstava u zoni sigurnosti (pretpolju) i, ako je potrebno, ojačati pojedine tenkovske sastave oklopnih brigada u rezervi.

Ako se mehanizovana brigada prethodno ojača i rasporedi u prvom ešelonu postiže se sledeće: neće biti čestih potreba za podešavanjem i naknadnim izmenama rasporeda; stvara se mogućnost zajedničkog izvođenja dejstava na celom odbrambenom sektoru, i pod jedinstvenim rukovođenjem, kako bi se napadač kanalisao određenim pravcima; obrazuje se rezerva jačine dve oklopne brigade (makar i oslabljene pridavanjem pojedinih delova jedinica u prvom ešelonu), sposobna da interveniše bilo u celini ili po delovima.

Autor ističe nužnost raspolaganja jakom oklopnom rezervom i zbog toga što treba očekivati da će se ona u najvećem broju slučajeva morati suprotstaviti napadačevim oklopnim i mehanizovanim snagama. Snažnijom rezervom moguće je uspešno izvesti veći broj uzastopnih protivnapada, što će biti češći slučaj. Postojanjem odvojenih rezervi, tj. kada svaka brigada predstavlja udarnu „pesnicu”, omogućeno je lakše izvođenje protivnapada sa dva pravca koji bi se sticali u jednom određenom rejonu.

Ako se analizira navedena varijanta (da ojačana mehanizovana brigada bude u prvom ešelonu, a dve oklopne brigade u rezervi), može izgledati da je takav raspored necelishodan i donekle riskantan — zbog oduzimanja nekih sredstava oklopnih brigada zadržanih u rezervi za ojačanje snaga prvog ešelona (mehanizovane brigade), jer će u tom slučaju nedostajati tenkovi za obrazovanje rezervi na nivou borbenih grupa. Kao

što je poznato, mehanizovana brigada ima samo jedan tenkovski bataljon i poželjno je da se on ne oslabi oduzimanjem pojedinih tenkova za formiranje borbenih grupa, posebno zato što on mora sačinjavati jezgro rezerve mehanizovane brigade. Autor je mišljenja da nije potrebno od pojedinih grupa tenkova obrazovati odvojene rezerve na nivou borbenih grupa. Međutim, ako takvo rešenje nudi neke prednosti, odnosno ako to vodi rešavanju problema, treba razmotriti pitanje pridavanja jedne čete tenkova iz tenkovskog bataljona mehanizovane brigade u organski sastav svakog njenog bersaljerskog (mehanizovanog) bataljona. Iako bi se takvom decentralizacijom oklopnih jedinica olakšalo rukovođenje, treba voditi računa, naročito u uslovima pokretne odbrane, da to može uticati na čvrstinu odbrane u celini. Konačno, ovde se radi samo o tri tenkovske čete koje bi se pridale bataljonima, a to u opštoj ekonomiji snaga ne predstavlja toliko značajan elemenat koji bi mogao uticati na rešavanje problema ojačanja jedinica. U svakom slučaju problem ojačanja jedinica predstavljaće uvek glavnu preokupaciju komandanta.

Najmanje pogodna varijanta rasporeda — sa sve tri brigade u prvom ešelonu — po svemu je izuzetak i „a priori” je neprihvatljiva kao oblik rasporeda. Njime se ne postiže dovoljna dubina, dok su snage koje se brane prisiljene da dejstvuju stalno napred — nazad; što je posebno važno, takav raspored stvara ogroman problem oko formiranja odgovarajuće rezerve. Svako rešenje rasporeda ima svoje pozitivne i negativne strane, a izbor zavisi od mnogih faktora — komandantovih zaključaka u proceni, njegove zamisli, odluke, širine odbrambene zone divizije, zemljišta, itd.

U zaključku autor ponovo ističe da pokretna odbrana oklopne divizije, po svojoj prirodi, zahteva najširu primenu manevra. Od komandanta se traži najveći stepen umešnosti i razumnosti. Starešine svih stepena i celokupnog sastava moraju savladati sve teškoće koje se pojave; one moraju raspolagati znanjem i sposobnošću brzog reagovanja i donošenja odluka u situacijama koje će se često menjati. Od ostalog sastava se zahteva solidna taktička i tehnička priprema i obučenost za izvođenje najrazličitijih vrsti manevra, zatim što bolja kolektivna fizička i psihička stabilnost za borbu koju će često morati voditi u uslovima potpune izolovanosti. Posebno je važno da se odbrana izvodi zajednički i jedinstveno, iako će izmenjene situacije često diktirati preduzimanje novih postupaka — s tim da oni ne utiču na izvršenje osnovnog zadatka. Odbrambena dejstva treba izvoditi bez improvizacije, sa puno smisla i samoinicijative, kako ni najmanji propust ne bi doveo do težih posledica. Autor naglašava da je čovek ipak osnovni faktor i da njegovi moralni i intelektualni kvaliteti, uz solidna tehnička znanja, predstavljaju bazu na koju se oslanja sve ostalo što sačinjava snagu jedinice.

A. R.

USPESI SNAGA FNO JUŽNOG VIJETNAMA*

— UZROCI I POSLEDICE —

Članak se odnosi prvenstveno na početni period neposrednog vojnog angažovanja SAD u vijetnamskom ratu (tj. period suve sezone od novembra 1965. do maja 1966. godine). Amerikanci su, ubacivši prethodno u Južni Vijetnam znatne kopnene i vazduhoplovne snage, preduzeli — u zajednici sa snagama sajgonskog režima — opštu protivofanzivu s ciljem da unište glavninu snaga FNO, zauzmu što veći deo oslobođene teritorije i pridobiju što više stanovnika Južnog Vijetnama. Međutim, ni jedan od tih ciljeva, kao što je poznato, nije ostvaren. Oslobodilačke snage su iz te „protivofanzive” izišle brojno i organizacijski ojačane, oslobođenu teritoriju su zadržale, štaviše i proširile, dok je narod Južnog Vijetnama još jasnije sagledao pravu suštinu i smisao oslobodilačke borbe. Na taj način američki strategijski plan doživio je u tom periodu neuspeh.

Iako članak tretira relativno kratak vremenski period ovog rata, izneta gledišta i zaključci su, s obzirom na karakter i kasniji razvoj rata, opštevažeci, aktuelni i mogu se odnositi na vijetnamski rat u celini. U članku se posebno objašnjava fenomen uspeha snaga FNO u borbi protiv brojno i tehnički daleko nadmoćnijeg neprijatelja.

STRATEGIJSKE PREDNOSTI SNAGA FNO

Strategijski položaj ratujućih strana na vijetnamskom ratištu u posmatranom periodu (a i kasnije) nije bio jednak; oslobodilačke snage su bile u povoljnijem, a agresor u nepovoljnijem strategijskom položaju.

Povoljniji strategijski položaj oslobodilačkih snaga ogledao se u sledećem:

a) U političkom i moralnom pogledu, oslobodilačke snage imale su apsolutnu superiornost, koja je dobila novu dimenziju nakon što su nanele teške poraze marionetskoj armiji i osujetile američku strategiju „specijalnog ratovanja”. Neposrednim angažovanjem u vijetnamskom ratu, Amerikanci su otkrili svoje karte, a pravi karakter odbrambenog rata naroda Južnog Vijetnama postao je još očitiji.

b) Aktivnošću oslobodilačkih snaga u zimu 1964. i u proleće 1965. godine, kao i pobedama nad američkim ekspedicionim snagama i onim sajgonskog režima u toku suve sezone 1965 — 66. godine a pogotovu kas-

---

* Ovo je prikaz glavnog članka brošure „Jedna gorka sezona za Amerikance” (*A Bitter Dry Season for the Americans*), u izdanju Izdavačkog zavoda na stranim jezicima u Hanoju, 1966. god. Autor članka je Truong Son, zvanični vojni komentator Fronta nacionalnog oslobođenja (FNO) Južnog Vijetnama.

Članak je prvobitno, pre izlaska brošure, štampan u sedmičnom listu „Quan Doi Nhan Dan”, od 14. juna 1966. god.

nijim uspesima, stvorena je nova i povoljna situacija na svim bojištima Južnog Vijetnama. Oslobodilačke snage mogle su da preduzimaju istovremene i koordinirane akcije na raznim bojištima južnovijetnamskog ratišta, koja se međusobno razlikuju kako u pogledu prirodnih tako i geografskih uslova, i da usmeravaju kombinovane napade sa jedinicama sve „tri kategorije”¹ oružanih snaga. Stvoreni su uslovi da se neprijatelju svedu nanese odlučujući udari i da se iz pobeda izvlače prednosti i iskustva za preduzimanje daljih akcija i povećavanje njihovog efekta; tako je i karakter opštenarodnog oslobodilačkog rata Južnog Vijetnama podignut na viši nivo.

c) Harmonično su razvijene i racionalno upotrebljavane na svim bojištima Južnog Vijetnama, uključujući i područja od strategijske važnosti za neprijatelja, sve tri kategorije oružanih snaga FNO. Potrebno je istaći da FNO raspolaže ne samo gerilskim (mesnim partizanskim) i regionalnim jedinicama, već i jako pokretnim (tzv. regularnim) snagama sposobnim da nanese težak udar neprijatelju u svako vreme i na svakom mestu. Usklađeno dejstvo ovih snaga — visok stepen koordinacije gerilskih akcija i vojnih operacija, predstavlja — po mišljenju autora — važan faktor i značajnu strategijsku prednost snaga FNO. Organizacija i raspored sve tri kategorije oružanih snaga i njihova umešna upotreba stvorili su uslove da neprijatelj bude ugrožen na svakom mestu, pa čak i u gradovima, i prisilili ga da razredi svoje snage i „istanji” njihov borbeni poredak.

d) Neposrednu pozadinu snaga FNO sačinjava 4/5 teritorije i 3/4 stanovništva Južnog Vijetnama. Nju, sem toga podržava još jedna veća i snažnija pozadina — socijalističke DR Vijetnama — koja je bitan faktor za ostvarivanje povoljnog strategijskog položaja oslobodilačkih snaga Južnog Vijetnama. Mada je neprijatelj nastojao svim sredstvima da ugrozi neposrednu pozadinu snaga FNO na jugu i preduzeo intenzivna razaranja na severu, snage FNO su ipak stvorile sebi solidnu bazu i obezbedile raznovrsne izvore snabdevanja i zavljanja.

STRATEGIJSKE SLABOSTI AGRESORA

Strategijski položaj agresora u odnosu na oslobodilačke snage FNO daleko je nepovoljniji, što se ogleda u sledećem:

a) Politički i moralno agresor je u inferiornom položaju. To se reflektuje kroz političke krize i opadanje morala njegovih snaga. Kao ložična posledica nepravednog (agresivnog) karaktera rata koji vode Amerikanci u Vijetnamu, ova političko-moralna inferiornost postala je još očitija nakon poraza američke strategije „specijalnog ratovanja” i neprestane eskalacije rata. Amerikanci, po mišljenju autora, upadaju u sve veće teškoće i političke i vojne prirode, što ih vodi u sve dublje krize ne samo u Južnom Vijetnamu već i u svetu uopšte, kao i u samim Sjedinje-

---

¹ Misli se na tri kategorije ili grupe oslobodilačkih snaga: mesne partizanske jedinice, regionalne partizanske jedinice i jedinice regularnih snaga FNO — Prim. T. M.

nim Američkim Državama. Ove političke teškoće imaju svog odraza na njihove vojne napore. Sam Maknamara je priznao da su političke krize u aprilu i maju 1966. godine smanjile američke vojne aktivnosti za 50 do 70%. Marionetski političari Južnog Vijetnama su potpuno krahirali i pcepali se u međusobnoj borbi za vlast i privilegije, što jako uznemirava njihove gospodare. Oni su izgubili svaku političku i moralnu podršku u narodu, a marionetska armija J. Vijetnama — suočena sa političkom krizom — potpuno je demoralisana i na putu rasula.

b) Raspored američkih i marionetskih snaga, tvrdi autor, ima mnoge slabosti kako u pogledu izvođenja defanzivnih tako i ofanzivnih dejstava. One su široko razasute i izmešane sa snagama FNO. Takav raspored ne pruža im uslove u kojima bi došla do punog izražaja američka taktika i tehnika i njihova izrazita superiornost u vatrenoj moći. I ne samo to. Takvim rasporedom američke i marionetske snage postale su veoma pogodan i čest objekt napada oslobodilačkih snaga. Podvrgnuti njihovim stalnim napadima, Amerikanci veoma teško (i retko) mogu da preduzimaju napade. Ukoliko ih i preduzimaju, takvi napadi nailaze na organizovan otpor i razne vidove aktivnih dejstava snaga FNO i, kao po pravilu, gotovo uvek se završavaju neuspehom. Zbog toga su oni neprekidno u dilemi da li da preduzmu odbranu ili napad.

c) Amerikanci se oslanjaju na svoje vlastite snage i marionetsku armiju — mada i jedne i druge snage imaju svojih slabosti i neprekidno se međusobno optužuju za neuspehe.

Američke snage u Južnom Vijetnamu organizovane su, opremljene i obučene za jedan način ratovanja, a prisiljene su da vode sasvim drugi. Amerikanci su iskrcali u Južni Vijetnam jake kopnene snage, ali se oni i dalje oslanjaju pretežno na vazduhoplovstvo, motorizovane jedinice i artiljerijsku vatru. Po mišljenju autora, oni pešadiju smatraju kao pomoćan otpor i razne vidove aktivnih dejstava snaga FNO i, kao po pravilu, Pri tome izgleda da zapostavljaju značaj teritorije i podrške mesnog stanovništva. Pukovnik Tompson, iskusni britanski komandant iz gerilskog rata u Malaji i neko vreme savetnik Amerikanaca i Dijemovog režima u Južnom Vijetnamu, primetio je: „Američka umešna i smela upotreba helikoptera i vatre sprečava ih da se uhvate u koštac sa glavnim problemom ovog rata — držanjem teritorije i stanovništva”.

U pogledu efektivna, marionetske snage izgledaju jake, ali njihove borbene mogućnosti su neznatne. Amerikanci imaju pravu glavobolju kako da upotrebe ove snage. Na početku, oni su planirali da u Južnom Vijetnamu razviju i brane enklave, a da marionetsku armiju koriste kao pokretnu snagu za izvođenje napadnih operacija. Kasnije, zajedno sa marionetskim snagama, prilikom izvođenja protivofanzivnih dejstava morale su poći i američke jedinice, a većina marionetskih snaga angažovana je za program „pacifikacije” stanovništva. Na kraju, marionetska armija nije mogla biti upotrebljena ni kao pokretna snaga, ni kao snaga „pacifikacije”. Tako su američke snage preuzele uglavnom na sebe ove zadatke, a samim tim i glavni teret rata.

Američke i marionetske snage ne veruju jedne drugima i ne mogu da postignu blisku saradnju. Kao posledica toga, uprkos svojoj brojnoj

snazi, one nisu uspele da obrazuju solidnu osnovicu koja bi bar približno odgovarala njihovoj veličini.

d) Neposrednu pozadinu američkih i marionetskih snaga predstavlja samo 1/5 teritorije i 1/4 stanovništva Južnog Vijetnama, koje im uz to nije naklonjeno.

Iako su SAD ekonomski i vojnički veoma snažne, one samo jedan deo te moći mogu da upotrebe na vijetnamskom ratištu. Radi podrške svoje imperijalističke politike prema ostalim delovima sveta, one moraju — sem vlastitih potreba — da održavaju i znatne strategijske rezerve.

Na kraju ovog poglavlja autor konstatuje da se posle suve sezone 1965 — 66. godine strategijska situacija i dalje odvija u korist FNO, a na štetu neprijatelja. U Vašingtonu, kako on tvrdi, vlada zaprepašćenje što njihove jedinice u Južnom Vijetnamu trpe poraz za porazom. Međutim, Amerikancima to ne smeta da dovode sve više i više jedinica na vijetnamsko ratište.

ODLUČNOST ARMIJE I NARODA JUŽNOG VIJETNAMA

Da bi održali strategijsku inicijativu još na početku američkog angažovanja u Vijetnamu (u suvoj sezoni 1965—66. godine), armija i narod Južnog Vijetnama su, pod realnim i odlučnim političkim i vojnim rukovodstvom Fronta nacionalnog oslobođenja i uz svestranu podršku i pomoć armije i naroda DR Vijetnama, potpuno pravilno shvatili šta treba učiniti i bili su krajnje odlučni da to i ostvare. I najmanje oklevanje u tom suprotstavljanju neprijatelju i pronalaženju puteva za počesno tučenje američkih ekspedicionih snaga, dovelo bi do ozbiljnih posledica i imalo bez sumnje negativan odraz na dalji tok borbe — tvrdi autor.

IZVORI SNAGE I ČINIOCI POBEDA FNO

Snaga dosadašnjih pobeda armije i naroda Južnog Vijetnama, prema tvrđenju autora, rezultat je sledećih osnovnih faktora:

Ubeđenja armije i naroda Južnog Vijetnama u ispravnost oslobodilačke borbe, što predstavlja nov element rešenosti za postizanje kranje pobede. Armija i narod Južnog Vijetnama izišli su kao pobednici iz dve prethodne faze borbe i američke neokolonijalističke politike i prakse. Oni su razbili marionetsku diktatorsku vladavinu i osujetili američko „strategijsko ratovanje”, koje je vodilo više od 500.000 marionetskih vojnika organizovanih, opremljenih i obučenih od strane Amerikanaca. Oni se uspešno nose i sa američkim „lokalnim” ratom iz kojeg će, po zakonu dijalektičkog i istorijskog materijalizma, nužno izići kao pobednici.

Odlučnosti naroda koji ima puno iskustva u borbi protiv imperijalista i koji ih je mnogo puta pobedio. Autor posebno naglašava da je vijetnamski narod odlučan u svojoj rešenosti da istraje do kraja u pravednoj oslobodilačkoj borbi. To je odlučnost čitavog vijetnamskog naroda i na jugu i na severu koji danas ima 31 milion ljudi.

Vijetnamski narod ima bogatu borbenu tradiciju i iskustva, s obzirom na to što se uspešno suprotstavio japanskim kolonijalistima i što je doveo do neuspeha kolonijalistički rat Francuza. Armija i narod Južnog Vijetnama osujetili su američko neokolonijalističko „specijalno ratovanje“, postigli su značajne pobeđe u ovom vremenskom periodu američkog agresivnog "lokalnog" rata i stvorili povoljne uslove za postizanje daljih odlučujućih pobeđa.

Osećanja nepobedivosti jednog herojskog naroda sa dugom tradicijom borbe protiv stranih zavojevača. Istorija vijetnamskog naroda je prava riznica iskustava iz otpora stranoj agresiji. Vjetnamski narod je na svom tlu tukao razne imperijaliste i kolonijaliste i čvrsto je rešen da tuče i američke agresore kako bi nacionalno opstao.

Neograničenog patriotizma vijetnamskog naroda i ogorčene mržnje prema neprijatelju. Masovno ubacivanje američkih snaga u Južni Vijetnam i njihova nedela produbili su patriotizam vijetnamskog naroda i mržnju prema neprijatelju. Amerikanci — računajući na superiornost u vazduhoplovstvu, vatrenoj moći, mehanizovanim jedinicama i mnogim efektivima kopnenih snaga — preduzeli su opsežne akcije očekujući brze i spektakularne pobeđe. Međutim, oni su se ubrzo razočarali jer su armija i narod Južnog Vijetnama, prožeti neograničenom mržnjom prema neprijatelju, udvostručili svoju rešenost i pretvorili je u akciju, nanoseći neočekivane i snažne udarce neprijatelju.

PRIMENA DIJALEKTIČKOG MATERIJALIZMA U ANALIZI I PROCENI SITUACIJE

Uparedo sa čvrstim ubeđenjem, armija i narod Južnog Vijetnama, ističe autor, koriste naučan metod analize i ocena prilikom izbora pravog kursa akcije. To je dijalektički materijalizam koji nalazi svoju primenu u sagledavanju suprotnosti kod neprijatelja i pronicanju u njihovu pravu suštinu, u potpunom razumevanju suštine prakse i zakona kretanja.

Pronalaženje suprotnosti kod neprijatelja. U ovom agresivnom ratu američki imperijalisti, po mišljenju autora, imaju mnoge suprotnosti kako u pogledu strategije tako i taktike, i to:

neposredno angažovanje SAD u Južnom Vijetnamu produbilo je i zaoštrilo suprotnosti između američkih imperijalista i vijetnamskog naroda;

težnja je Amerikanaca da izvode ofanzivna dejstva, tj. da budu aktivni; međutim, oni su prisiljeni da se brane i da veći deo svojih snaga drže vezan za baze i statične objekte; na taj način nalaze se u suprotnosti između statičnosti i pokretljivosti, između koncentracije i disperzije svojih snaga i sl.;

američke snage su izgrađene, razvijene, opremljene i obučene za vrstu rata sasvim različitog od ovog koji im je nametnut u Južnom Vijetnamu; zbog toga su u suprotnosti između strategije i taktike, odnosno

taktike i tehnike, između svojih subjektivnih htenja i surove stvarnosti ratišta; sagledavanje i pravilna ocena ovih suprotnosti od kapitalnog je značaja za donošenje odgovarajućih odluka.

Pronicanje u suštinu idući od spoljnih pojava ka pravoj prirodi stvari kod procene dobrih i loših strana neprijatelja. Svakome je poznato da Amerikanci raspolazu jakom oružanom silom. Međutim, kada se u proceni uzmu sve okolnosti, idući od spoljnih manifestacija ka pravoj prirodi stvari, dolazi se do zaključka da su oni materijalno i tehnički jaki, ali se njima suprotstavlja hrabar i moćan vijetnamski narod; ljudi, zemljište i klima nisu naklonjeni Amerikancima, a njihovo savremeno naoružanje i borbena tehnika ne mogu se primeniti tako efikasno kako bi oni to želeli.

S tim u vezi autor ovako rezonuje: „Da smo u našim procenama uzeli u obzir samo neprijateljeve snage u pogledu njihovog broja i količine naoružanja, njegovu savremenu tehniku i borbena sredstva, ekonomski i vojni potencijal, mi bismo precenili neprijateljevu i potcenili vlastitu moć i tako učinili neizbežne greške”.

Sagledavanje i razumevanje prakse. Nedovoljno je poznavanje neprijatelja samo iz knjiga, borbenih pravila i sl. Potrebno je pored toga i što potpunije poznavanje njegovih metoda i postupaka na bojištu. Amerikanci su u praktičnom sprovođenju svojih borbenih dejstava i operacija pokazali mnogobrojne slabosti na južnovijetnamskom ratištu koje nije posve slično ostalim ratištima na kojima oslobodilački rat nije dovoljno razvijen ili gde postoje jasno određene granice između fronta i pozadine.

S druge strane, snage FNO uspešno kombinuju oružanu borbu sa političkom, u određeno vreme i na odabranom mestu koncentrišu potrebne snage i sredstva da bi postigli strategijsku, operativnu i taktičku nadmoćnost. One to čine, pretežno na bazi analize dejstava koja su ranije izvodile i postupaka neprijatelja. „Da nismo u punoj meri uzeli u obzir stvarnost, tradicije i iskustva našeg naroda, da smo mehanički sledili ustaljene forme ili dosledno kopirali metode i postupke drugih zemalja, ne bismo bili u stanju da uspešno rešimo naše vlastite probleme i da postignemo tako značajne pobeđe”, tvrdi autor.

Sagledavanje zakonitosti razvoja i ubrzanja tog procesa. Čovečanstvo se kreće određenim putem čiji su pravac i tok određeni zakonima istorijskog i dijalektičkog materijalizma. Međutim, rat je trka u kojoj oba protivnika ulažu maksimalne napore. U toj trci, kroz svestranu analizu i pravilnu procenu situacije i odnosa snaga, treba preskočiti izvesne prepreke i, u skladu sa zakonima kretanja i istorijskom nužnošću, pospešiti razvoj događaja.

PRAVILNA PROCENA ODNOSA SNAGA

U sklopu opšte procene odnosa snaga, po mišljenju autora, posebno mesto treba dati svestranoj analizi i pravilnoj oceni izvesnih bitnih elemenata kao što su politički i moralni faktor, strategijski položaj, vođenje

rata i oružane snage, jer „u jednom kompleksnom ratu, protiv isto tako kompleksnog neprijatelja, procena odnosa snaga nije tako jednostavna stvar, niti je lako izvlačenje pravilnih zaključaka radi zauzimanja ispravnog kursa za akciju”.

Politički i moralni faktor. Daljim nastavkom rata, suprotnosti na strani neprijatelja povećavaće se, a njegov moral opadati, dok će se narod i armija Južnog Vijetnama sve više ujedinjavati u pogledu misli i akcije.

Strategijski položaj. Strategijski položaj oslobodilačkih snaga, u odnosu na protivnika, povoljniji je; one imaju strategijsku inicijativu koju su postepeno preuzimale. Ako se ima u vidu da strategijski položaj determiniše aktivnosti na bojištu, biće jasni i uspesi oslobodilačkih snaga koje postižu u borbi protiv agresora.

Vođenje rata. Pravilno procenivši snage neprijatelja, armija i narod Južnog Vijetnama su u punoj meri iskoristili svoje prednosti, pravilno su rasporedili svoja skromna materijalna sredstva, političku snagu pretvorili u vojnu, produbili su suprotnosti na strani neprijatelja i gurnuli ga u još veću pasivnost. Poznavajući dobro strategijske planove neprijatelja i nedostatak strategijske inicijative na njegovoj strani, snage FNO usmerile su svoja dejstva na njegove najvažnije strategijske tačke upravo u momentu kada je on pokušavao da ih konsoliduje. Tako, na primer, sve američke novopridošle divizije bile su odmah napadnute i nije im pružena prilika da se srede i da preuzmu organizovanu akciju.

S druge strane, procene Amerikanaca su loše, a primenjena taktika ne odgovara uslovima ratišta. Otuda su se gotovo sve njihove operacije, preduzete u vreme suve sezone 1965—66. god. i kasnije, završile neuspehom (na primer, kod Vantuonga).

Oružane snage. Mada su snage neprijatelja brojno veoma jake (za vreme suve sezone 1965/66. njihov broj prelazio je 700.000 ljudi), on ipak nema apsolutnu nadmoćnost budući da armija i narod Južnog Vijetnama raspolažu jedinicama sve tri kategorije oružanih snaga, sa neiscrpnom ljudskom rezervom i podrškom u narodu. Neprijatelj je u celini superiorniji u pogledu naoružanja i borbene tehnike, ali ako se uzme u obzir samo pešadija — najvažniji faktor za postizanje pobede u ovakvom ratu — onda se situacija bitno menja u korist oslobodilačkih snaga. Sem toga, ako to situacija zahteva, oslobodilačke snage, tvrdi autor, mogu na kritičnom mestu i u određenom momentu ostvariti jednak ili povoljniji odnos snaga u pogledu ljudstva i naoružanja. U proceni oružanih snaga važno mesto zauzima takođe obučenost i borbena iskustvo starešinskog kadra, zatim obučenost, iskustvo, raspored i organizacija jedinica za borbu u datim uslovima rata. I u tim aspektima snage FNO imaju neuporedive prednosti u odnosu na neprijatelja.

Autor zaključuje ovo poglavlje konstatacijom da u pogledu vojne moći, materijala i tehnike, snage FNO su relativno slabe, ali su zato jake u pogledu mnogih drugih (fundamentalnih) aspekata (moralno-političkog faktora, podrške naroda, strategijske inicijative, organizacije i rasporeda snaga za borbu i sl.), dok je neprijatelj brojno, materijalno i tehnički jak, ali su mu ove (fundamentalne) strane slabe.

Inicijativa i jasno određena politika FNO inspirisale su pravilno kreiranje i sprovođenje strategije i taktike njegovih snaga. Suština ove strategije i taktike ogleda se u težnji da se neprijatelj primora na borbu u nepovoljnim, nametnutim mu uslovima, u neprekidnom održavanju inicijative, u produbljivanju njegovih slabih tačaka, eksploataciji vlastitih prednosti i povoljnih uslova koje vijetnamsko ratište (svojim specifičnostima) pruža narodnooslobodilačkom ratu. Metodi i forme borbe snaga FNO prilagođeni su datim uslovima — klimi, zemljištu i podršci stanovništva — i predstavljaju nastavak tradicionalne vojne veštine vijetnamskog naroda.

Pravilno kreiranje i sprovođenje strategije i taktike snaga FNO, po mišljenju autora, ogleda se u sledećem:

a) Snage FNO odlučno i žestoko napadaju težeći da dobiju u vremenu, one prve udaraju po neprijatelju s ciljem da mu od samog početka oduzmu inicijativu. „Lako je pretpostaviti šta bi se dogodilo da su snage FNO oklevale u svojim odlukama i akcijama“, podvlači autor i nastavlja: „neprijatelj bi imao vremena da izvrši detaljne pripreme, da koncentriše svoje snage i da prvi napadne; on bi iskoristio svoje prednosti u jakim pokretnim snagama i vatrenoj moći, postepeno bi prebrođavao svoje teškoće i preuzimao inicijativu“.

b) Snage FNO su izabrale pravilan pravac i objekt napada, kao i elastičan i kreativan metod dejstva. One kombinuju oružanu sa političkom borbom i radom među neprijateljskim vojnicima, harmonično usklađuju dejstva na raznim bojištima i sadejstvo sve tri kategorije oružanih snaga.

Uporedo sa fleksibilnošću, snage FNO su prihvatile principe izbegavanja neprijatelja tamo gde je on jak, izvođenja napada na njegove slabe tačke, nanošenja udara po njemu ne samo kada je u pokretu i daleko od svojih baza, već i u samim strategijskim područjima gde su raspoređene njegove glavne snage — razume se kada u najvećoj meri dolaze do izražaja njegove slabosti. Uvek i na svakom mestu napadi snaga FNO imali su za posledicu da je neprijatelj razređivao svoje snage do krajnje kritične tačke. Snage FNO u pripremi i sprovođenju svojih akcija i vojnih operacija poklanjaju punu pažnju izboru mesta i vremena; one napadaju samo kada imaju slobodu akcije, kada je plan za novu akciju potpuno razrađen i kada imaju povoljnije strategijske uslove.

c) Uporedo sa izvođenjem napada i protivnapada i uništavanjem većih jedinica neprijatelja, snage FNO izvođe opsežne akcije uništavanja linija snabdevanja, skladišta materijala i rezervi, udarajući u pozadinu neprijatelja (napadi na aerodrome, radnje za snabdevanje vojnih lica, oficirske stanove i, naročito, na sistem veza) radi njegovog dovođenja u što teži položaj. Upravo široka primena i uska koordinacija takvih metoda borbe dovela je do produbljivanja suprotnosti na strani neprijatelja u pogledu koncentracije i rastresitosti, odnosno pokretljivosti i statičnosti.

d) Snage FNO primenjuju efikasnu i krajnje raznovrsnu taktiku, čiji je cilj uništavanje neprijateljskih snaga i očuvanje vlastitih, kombi-

novano sa oslobodavanjem novih teritorija i pridobijanjem stanovništva. Primenjena taktika snaga FNO nije uniformisana i jednolična već krajnje raznovrsna i elastična. Borci svakog okruga imaju svoj vlastiti način borbe. Na primer, oni iz istočnog Namba i centralnog Trungba imaju svoj način napada na aerodrome i linije snabdevanja, dok oni u Sajgonu imaju izvanrednu vlastitu taktiku. Isti je slučaj i u pogledu dejstava velikih jedinica regularnih snaga i regionalnih jedinica. Napadi organizovani u centralnom Trungbou razlikuju se od onih pripremanih i izvođenih u Nambou; napadi koji se izvode u planinskim područjima nemaju isto formu kao napadi u području delte Mekonga, dok se napadi na američke jedinice razlikuju od onih na marionetske snage. Svi napadi koje jedna jedinica izvodi protiv neprijateljskih kopnenih, mehanizovanih ili helikopterskih snaga međusobno se razlikuju, kao što se i dve akcije jedne iste jedinice znatno razlikuju po načinu izvođenja. Koordinacija različitih taktika i prelazak sa jednog načina dejstva na drugi remete sve procene neprijatelja.

NEKE BITNE KARAKTERISTIKE TAKTIKE SNAGA FNO

a) Snage FNO vešto usklađuju dejstva malih, srednjih i velikih jedinica i koordiniraju akcije gerile sa operacijom regularnih jedinica. Ujedno nastoje da izoluju neprijateljeve vazduhoplovne i artiljerijske jedinice od njegovih motorizovanih i ostalih kopnenih snaga kako bi ih počesno tukle.

b) Snage FNO preduzimaju koordinirane akcije uz primenu koncentričnih napada i udara po važnim i osetljivim tačkama neprijatelja, kao što su: KM, CV, VP artiljerije, baze za snabdevanje i aerodromi, s ciljem da poremete njegov sistem komandovanja i veze i neutrališu moć avijacije i artiljerije.

c) Snage FNO nastoje da na svaki način iskoriste veštinu i snagu svog načina ratovanja; tako one, po pravilu, napadaju noću, a kada uslovi dozvoljavaju i danju, bore se sa kratkih odstojanja, izvode duboke prodore u neprijateljski raspored, kao i borbu prsa u prsa, što ima posebnog efekta na Amerikance.

d) Snage FNO se oslanjaju na revolucionarnu borbenost i ratna iskustva svog naroda, pridržavajući se u punoj meri tajnosti i maksimalno koristeći faktor iznenađenja. One redovno nastoje da rasporedom i manevrom snaga obezbede nadmoćnost i da je održe za vreme čitave akcije, vrlo vešto koriste rezerve, zasede i blisku borbu, dejstvujući po principu „brzog napadanja i brzog iščezavanja”.

U zaključku autor, pored ostalog, konstatuje da uspesi oslobodilačkih snaga, postignuti u periodu 1965/66, predstavljaju početak neuspaha američke strategije „lokalnog rata” u Južnom Vijetnamu i treću strategijsku grešku Amerikanaca — prva je bila njihov pokušaj da preko Dijemovog diktatorskog režima ostvare neokolonijalizam, a druga njihova neuspela strategija „specijalnog ratovanja”. Ti uspesi stvorili su realnu osnovu za verovanje u krajnju pobedu armije i naroda Južnog Vi-

Jetnama, „pa čak i ako snage neprijatelja, računajući zajedno američke, marionetske i satelitske, narastu i preko milion vojnika”.

U dosadašnjoj praksi ovi zaključci autora u potpunosti su potvrđeni. Agresor je u poslednjih godinu dana brojno veoma ojačao i premašio je cifru od milion vojnika. Protiv snaga FNO danas se bori više od 1,250.000 vojnika sedam raznih zemalja (oko 730.000 pripadnika oružanih formacija marionetske vlade, blizu 480.000 američkih vojnika i oko 60.000 vojnika ostalih zemalja — Južne Koreje, Australije, Novog Zelanda, Filipina i Tajlanda). Ove snage su opremljene najsavremenijim borbenim sredstvima američke proizvodnje, koja se sva (sem nuklearnih) masovno i bez ograničenja upotrebljavaju protiv snaga i naroda Južnog Vijetnama. Međutim, masiranje snaga i koncentracija naoružanja i opreme u Južnom Vijetnamu nisu doveli do izmene situacije u korist neprijatelja, već su još više povećali njegove teškoće i produbili suprotnosti na njegovoj strani. Ovo najbolje dokazuje činjenica da snage FNO (čak i prema američkim podacima) drže i dalje pod neposrednom kontrolom više od 3/4 teritorije na kojoj živi preko 50% stanovnika Južnog Vijetnama. Snage FNO imaju inicijativu i neprekidno su u ofanzivi, dok su marionetske snage, kao i snage SAD i njihovih satelita u opštoj defanzivi i vezane su pretežno za statične baze, objekte i komunikacije. Poslednja veća ofanzivna akcija koju su preduzele i sprovele OS SAD je operacija „Junction City” izvedena u periodu februar — mart ove godine. Otada, uprkos neprekidnom narastanju američkih vojnih efekтива u Južnom Vijetnamu, neprijateljske snage nisu bile u stanju da preduzmu ni jednu značajniju operaciju kopnenim snagama protiv oslobodilačke armije Južnog Vijetnama.

Vanredno značajni uspesi oslobodilačkih snaga Južnog Vijetnama protiv brojno i tehnički gotovo neuporedivo jačeg protivnika, rezultat su odlučnosti i krajnje rešenosti naroda Južnog Vijetnama da se bori za svoju nacionalnu i socijalnu nezavisnost.

Vijetnamski rat je očit primer neiscrpane snage i nepobedivosti naroda u dobro organizovanom i pravilno vođenom opštenarodnom odbrambenom ratu — čak kada je u pitanju i tako jak neprijatelj kao što je ovaj protiv kojeg se sada bori.

T. M.

VOJNI GLASNIK br. 11/67.

Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito: *Oktobarska socijalistička revolucija i narodi Jugoslavije*

Pukovnik Sovjetske armije N. Azovcev: *Veliki strateg revolucije*

Maršal Sovjetskog Saveza Semjon Buđoni: *Uoči oktobra*

Maršal Sovjetskog Saveza Filip Golikov: *Nesalomljiva sila*

Potpukovnik Sovjetske armije Vladimir Aleksejev: *Pola veka na ratnoj straži*

Pukovnik Sovjetske armije Aleksandar Babakov: *Komandanti izrasli iz oktobra*

Kapetan b. broda Sovjetske RM S. Klopovski: *Sećaš li se, dragi druže!*

Gavrilo Ranisavljević Gaja: *U redovima Crvene armije*

Pukovnik u rez. Milan Miladinović: *Proslavljanje oktobarske revolucije u NOR-u*

Pukovnik Vlado Strugar: *Rame uz rame*

Profesor Borivoje Tasić: *Posle pedeset godina*

SSSR u brojkama

VOJNI GLASNIK br. 12/67.

Pukovnik Vuko Mihailović: *O vođenju radne karte*

Potpukovnik Stevan Gagić: *Gustina miniranja odbrambenih zona i reiona*

Pukovnik Stevo Sunajko: *Neka iskustva iz zajedničkih vežbi zimi*

Pukovnik Miljenko Sršen: *Obrana trupnih objekata pomoću LPAA i PAR*

Potpukovnik Maksim Vivoda: *Iskustva sa pripreme deonice puta za rušenje i opravke porušene deonice*

Potpukovnik Milorad Sajić: *Jedna sekvenca programirane nastave*

Major Dušan Perić: *Otkrivanje neprijateljske artiljerije i minobacača na osnovu njihovog dejstva*

Pored ovoga, *Vojni glasnik* donosi i druge interesantne priloge, kao i uobičajene rubrike „Sa vijetnamskog ratišta”, „Iz inostranih armija”, „Taktičko-tehničke novosti”.

VAZDUHOPLOVNI GLASNIK br. 5/67.

Pukovnik dr Zlatko Rendulić, dipl. inž.: *O verovatnoći neobaranja aviona vatrom LPAA*

Major Ante Strmotić: *Dejstva lovaca — presretača na malim visinama*

Dragoljub Milatović, dipl. inž.: *Primena kvarcne stabilizacije u vazduhoplovnim predajnicima*

Major Mihajlo Tomić: *Specifičnosti instrumentalnog letenja na helikopterima*

Zorica Boljanović: *Razvoj i tehničke osobine lebdećih vozila*

Pored drugih priloga, *Vazduhoplovni glasnik* u ovom broju donosi i uobičajene rubrike „Iz stranih RV”, „Vesti i novosti” i „Naše knjige i časopisi”.

MORNARIČKI GLASNIK br. 5/67.

Cestitka Maršala Tita pripadnicima Ratne mornarice i pomorstva

Kapetan b. broda Anđelko Kalpić: *Oktobar i revolucionarni pokreti mornara na Jadranu (1917—1918)*

Kapetan b. broda Dušan Miljanić: *Mjesto i uloga flote u oružanim snagama SSSR-a*

Kapetan fregate Petar Zimić: *Uređenje operativne osnovice RM*

Pukovnik dr Vuko Gozze-Gučetić: *Pravila ratnog prava i savremeni rat na moru*

Pored ovoga, *Mornarički glasnik* u ovom broju donosi i uobičajene rubrike „Iz naše pomorske prošlosti”, „Odzivi i diskusije”, „Iz vojnopomorske literature”, „Iz nauke i tehnike”, „Vesti i novosti” i „Bibliografija”.

VOJNOSANITETSKI PREGLED br. 10/67.

A. Turk-Drobnjaković i sar.: *Epidemija akutnih angina i faringitisa u jednom vojnom kolektivu*

V. Vojvodić i sar.: *Efekti atropinsulfata na organizam i neke elemente borbene gotovosti zdravih dobrovoljaca*

B. Radojičić i sar.: *Stečena žlezdana toksoplazmoza dokazana biološkim opitom*

H. Klemenčić: *Karcinom u ožiljku*

N. Jokić i sar.: *Lokalna primena terakortril — spreja*

A. Miolin i sar.: *Sindrom maršhemoglobinurije*

Č. Krstić i sar.: *Akutna bubrežna insuficijencija nakon transfuzije Rh inkompatibilne krvi*

D. Radonjić: *Akutna gnojna tonzilofaringealna infekcija i septički šok*

Pored ovoga, *Vojnosanitetski pregled* u ovom broju donosi i rubrike „Naučna informacija u medicini”, „Kongresi i konferencije”, „Izveštaji s puta” i „Referati”.

VOJNOTEHNIČKI GLASNIK br. 11/67.

Major Jože Colarić: *Vodoplastični i semiplastični eksplozivi*

Potpukovnik Vladimir Beoković, dipl. inž.: *Trostruka košarasta krivina na prelaznicama*

Major Dušan Milačić: *Određivanje nosivosti drvenog patosa računskim putem*

Major Harun Šabović: *Način izrade platformi za smeštaj minskog punjenja na potpore od armiranog betona*

Major Miler Zatezalo: *Puštanje u rad motora sa unutrašnjim sagorevanjem u zimskim uslovima*

Kapetan Lazar Bodražić, dipl. inž.: *Kvalitet*

Pored ovoga, *Vojnotehnički glasnik* u ovom broju donosi i druge interesantne priloge iz oblasti tehnike, kao i rubrike „Naučne i tehničke novosti i zanimljivosti iz inostranih časopisa“ i „Bibliografija“.

VOJNOTEHNIČKI GLASNIK br. 12/67.

Pukovnik Rudi Kraina: *Stepeni i vidovi održavanja i remonta tehničkih sredstava u JNA*

Vodnik I kl. Miroljub Tešić: *Regeneracija rezervnih delova*

Kapetan Dragoljub Pavlović, dipl. hemičar: *Koncentracija vodonikovih jona u vodi i vodenim rastvorima prema pH vrednostima*

Potpukovnik Branko Stipčić: *O snabdevanju rezervnim delovima u ratu*

N. M.: *Brodске kratkotalasne antene*

Zastavnik Svetomir Blagojević: *Otklanjanje neispravnosti na TV prijemnicima*

Potpukovnik Stojan Anastasijević: *Pouzdanost rada elektronskih uređaja*

Pored ovoga, *Vojnotehnički glasnik* u ovom broju donosi i druge interesantne priloge iz oblasti tehnike, kao i rubrike „Tehnička unapređenja“, „Naučne i tehničke novosti i zanimljivosti iz inostranih časopisa“.

VOJNOEKONOMSKI PREGLED br. 9/67.

Albreht Roman, član Izvršnog komiteta CK SKJ: *Oktobarska revolucija i putevi radničkog upravljanja*

Pukovnik Stanko Vuković, dipl. ekonomista: *O primeni principa ekonomike u intendantskoj službi*

Pukovnik Rudolf Baungertel: *Intendantska služba u uslovima mehanizacije i automatizacije*

General-potpukovnik Ivan Mišković: *Sanitetsko obezbeđenje ranjenika i bolesnika tokom NOR-a u Slavoniji*

Pukovnik u penz. dr Jaša Romano: *Uloga intendantske službe u kontroli namirnica životinjskog porekla u toku NOR-a*

Pored ovoga, *Vojnoekonomski pregled* u ovom broju donosi i rubrike „Povodom dvadesetogodišnjice Intendantske vojne akademije“, „Pitanja iz prakse“, „Prikazi iz inostranih vojnih časopisa i drugih publikacija“ i „Bibliografija“.